

Verslag Platform Agrarisch Erfgoed 11 november 2011 Plaats: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Smallepad 5 Amersfoort

Judith Toebast (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) – De Rijksdienst en boerderijen

Bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is het archief onder gebracht van de voormalige Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek (SHBO). Boerderij-belangstellenden zijn in twee groepen op te delen, nl. de documentalisten en de onderzoekers. Documentalisten fotografeerden, beschreven of tekenden de boerderijen ten behoeve van verbetering van de landbouwbedrijfsgebouwen, onderzoekers daarentegen bestudeerden de boerderijen om meer te weten te komen over de oorsprong en de ontwikkeling van de boerderijen. Le Franc van Berkheij, Kops en Peters waren documentalisten. Aan de documentalisten kunnen we ook Verheul, Van der Kloot Meijburg, Van Houten, Korringa en Jans toevoegen, al hebben zij gedocumenteerd als protest tegen de in opkomst zijnde verandering van het platteland. Om de schoonheid van het platteland vast te leggen, schilderden en tekenden zij de boerderijen. Belangrijke boerderij-onderzoekers waren Gallée en Uilkema. In 1960 werd de Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek opgericht met als doel het verrichten en bevorderen van het historisch onderzoek van de boerderij in Nederland aan de hand van zo volledig mogelijke documentatie. Onderzoekers na de oprichting waren o.a. Hekker, Van der Molen en Voskuil. De SHBO beheerde de archieven van de bovengenoemde documentalisten en onderzoekers, maar breidde ook de archieven uit met opmetingen, bouwhistorische onderzoeken en foto's en andere archieven zoals het BWB-archief (Bureau Wederopbouw Boerderijen). In 2007 is de SHBO opgeheven en zijn de archieven naar de Rijksdienst verhuisd. Het archief is analoog en bestaat uit meer dan 100.000 foto's en meer dan 12.000 tekeningen. Men is nu gestart het archief van Uilkema te digitaliseren. Overige archieven volgen. Het is een hele grote opgave en zal jaren in beslag nemen.

Daarnaast is er natuurlijk ook het eigen archief van de Rijksdienst waarin zich talloze boerderijfoto's en tekeningen bevinden. Foto's en tekeningen zijn te vinden in de beeldbank op www.cultureelerfgoed.nl. Voor niet commerciële doeleinden zijn de foto's te gebruiken. Op deze website bevindt zich ook de 'Catalogus archief, bibliotheek en collecties' waar te zien is welke publicaties er in de bibliotheek van de Rijksdienst aanwezig zijn. Op de website zijn de 'Bot-widget' en de 'natuursteenrestauratie-widget' ook te vinden. Deze widgets zijn zoekmachientjes voor websites of telefoons, waarmee in de Bot (boek over historische bouwmaterialen) kan worden gezocht of in de natuursteenbestekken. Beide zijn te vinden op de website van de Rijksdienst. Ook via deze website is de bibliotheekcatalogus te vinden, waarin talloze boeken over boerderijen te zoeken zijn. De destijds door SHBO verkochte boeken worden verkocht op www.boerderijboekwinkel.nl. De Rijksdienst is mede-initiator en beheerder van de website voor monumenteigenaren: www.monumenten.nl. Vanuit het Programma Herbestemming is recent een kennisbank op gezet: www.kennisbankherbestemming.nu. Iedereen wordt opgeroepen hier goede projecten toe te voegen. Deze website is met name een verzamelpunt van alles op het gebied van herbestemming en zal in veel gevallen ook doorverwijzen naar andere websites of publicaties. Inmiddels is er een kennisdossier agrarisch erfgoed gemaakt. De Rijksdienst houdt zich ook bezig met sociale media. Via www.collectiewijzer.nl zijn aankondigingen gedaan voor het platform. Deze website is nu nog vooral voor de museale wereld, maar het is de bedoeling deze voor de hele cultuurwereld te gaan gebruiken, mogelijk onder een andere naam.

Sophie Elpers (onderzoeker van het Meertens Instituut in Amsterdam) - Vergeten en herontdekt: het archief van het Bureau Wederopbouw Boerderijen

Sinds 2007 is de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in bezit van het archief van het Bureau Wederopbouw Boerderijen. Sophie Elpers zal de geschiedenis van het archief schetsen en het archiefbestand beschrijven. Daarbij zal zij ingaan op de taken van het Bureau Wederopbouw Boerderijen tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Vervolgens zal zij de vraag bediscussiëren op welke verschillende (onderzoeks)vragen het archief tegenwoordig antwoord kan geven. In bijgevoegd bestand (Sophie Elpers) is de volledige tekst van haar voordracht te lezen.

Pauze

Ewoud van Arkel en Ineke de Visser (beiden Agrarisch Erfgoed Nederland)- Agriwiki: kennis over de Nederlandse boerderijen en erven toegankelijk voor iedereen

Ewoud van Arkel vertelt over het verzamelen, het bewerken en het toegankelijk maken van "kennis", over het hoe en waarom van de wiki-systematiek en over de doelen van de Agriwiki en de doelgroepen. Het doel van AEN en de Agriwiki is: het verzamelen en delen van deskundigheid over het agrarisch erfgoed in Nederland ter bevordering van deskundige restauratie en herbestemming, leidend tot het behoud van historische boerderijen en erven. De doelgroep is onder te verdelen in drie groepen:

1 de specialisten voor wetenschappelijke informatie

2 eigenaren, gebruikers, boerderijstichtingen, makelaars, aannemers, architecten, etc. voor vakinformatie

3 scholen en geïnteresseerden voor publieksinformatie

De Agriwiki wordt gemaakt door een projectgroep (Bureau Helsdingen en PrID). Zij zullen de eerste opzet maken. Een redactieraad wordt hier bij betrokken. Deskundigen van de regionale boerderijstichtingen zullen de onderdelen voor hun rekening nemen die betrekking hebben op hun eigen regio. Daarnaast is het de bedoeling dat iedereen met verstand van zaken ook meewerkt. Dit is met name een oproep aan iedereen: de Agriwiki kan alleen bestaan als er van uit het veld aan meegewerkt wordt.

Ineke de Visser vertelt over de opbouw van de Agriwiki (de logica van de mindmap), over de tot nu toe gerealiseerde lemma's, en last but not least: hoe de Agriwiki werkt. De prioriteit ligt bij de zaken die noodzakelijk zijn om te weten, daarna die zaken die leuk zijn om te weten. Naar verwachting wordt de Agriwiki in de loop van het eerste kwartaal 2012 opengesteld voor het publiek.

Marjan Melkert (Boerderijstichting Limburg)- Een website met advies voor boerderijeigenaren

Het levenspad van een boerderij eigenaar gaat niet over rozen. Vaak blijken in de praktijk de gemaakte keuzes en het bestede geld en de bestede tijd niet tot een bevredigend resultaat te leiden door gebrek aan kennis en goed advies.

Het vinden van informatie over de materialen waaruit een boerderij is opgetrokken en waar deze mee is afgewerkt en de technieken die daarbij gebruikt zijn, is niet gemakkelijk. Ook is het moeilijk om goed uitgelegd te krijgen hoe een en ander deugdelijk in elkaar zou moeten zitten om weersinvloeden en de tand der tijd goed te kunnen doorstaan. Daarnaast is het maken van keuzes bij restauratie, renovatie en onderhoud niet eenvoudig omdat er tal van

mogelijkheden zijn op het gebied van materialen en technieken. Welke is dan duurzaam en draagt die dan ook bij aan het behoud van het beeld?

Er zijn in Limburg twee organisaties werkzaam die kennis op bovenstaand gebied verworven hebben en die door hun activiteiten deze kennis ook actueel weten te houden. Het betreft de Monumentenwacht Limburg en de Boerderijenstichting Limburg. Zij hebben besloten hun kennis met de boerderij eigenaren te gaan delen. Qua capaciteit is dit voor beide organisaties onmogelijk het project zelf uit te voeren en daarom zal er gebruik gemaakt worden van studenten bouwkunde van de Faculteit Bouw van de Hogeschool Zuyd, die het benodigde onderzoek doen als invulling van hun vrije studieruimte. Er zullen zes onderdelen gemaakt worden, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen bouwtechnische aspecten en ontwerp opgaven.

Linda de Haan (Oversticht) – Website over erven in Overijssel

Het Oversticht heeft in opdracht van de Provincie Overijssel ca. 1,5 jaar geleden een nieuwe website gelanceerd over erven: www.erveninoverijssel.nl. Erven transformeren in een rap tempo. Steeds meer wordt bij veranderingen op erven rekening gehouden met de geschiedenis van het erf en het landschap. Dat betekent: respect hebben voor wat er is, met ruimte voor ontwikkelingen. Met deze website wordt *de ruimtelijke kwaliteit bij erfontwikkelingen gestimuleerd*. Op de website kunnen mensen de volgende thema's vinden: 'Wat heb ik' (opbouw van het erf, kenmerken per regio), 'wat wil ik', 'wat kan er' (met welk beleid moet ik rekening houden en welke subsidiemogelijkheden zijn er) en 'hoe doe ik dat' (voorbeelden van getransformeerde erven). De website biedt niet alleen tips, advies en inspiratie voor initiatiefnemers, maar ook voor gemeenten, geïnteresseerden en scholieren bijvoorbeeld. Als bezoekers van de site vragen hebben of extra advies willen dan kunnen ze terecht bij de ervenconsulent, op de website wordt toegelicht wat zij kan betekenen. Verder zijn er interessante rapporten/brochures om te downloaden, wordt er gelinked naar andere organisaties en staan er handige adressen op. Linda staat open voor tips en commentaar op de website zodat deze nog beter kan worden.